

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка
Навчально-науковий інститут історії, права та міжнародних відносин
Кафедра права та публічного управління

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ННІ історії, права та міжнародних відносин

 Олександр ЖУКОВ

«29» серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТРУДОВЕ ПРАВО ТА ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Галузь знань D Бізнес, адміністрування та право

Спеціальність D8 Право

Освітньо-професійна програма Право

Перший рівень вищої освіти

Мова навчання українська

ПОГОДЖЕНО

Голова науково-методичної комісії ННІ історії, права та міжнародних відносин

 Світлана МОЦАК

«28» серпня 2025 р.

Укладач:

Іваній О.М. – кандидат педагогічних наук, доцент

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри права та публічного управління
Протокол № 1 від «28» серпня 2025 р.

Завідувач кафедри

кандидат педагогічних наук, доцент

Олена ІВАНІЙ

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 6	Бакалавр	Обов'язкова
		Рік підготовки:
3-й		
Семестр		
6-й		
Лекції		
30 год.		
Практичні, семінарські		
36 год.		
Лабораторні		
–		
Самостійна робота		
110 год.		
Консультації		
4		
Загальна кількість годин – 180		Вид контролю: Екзамен

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни «Трудове право та право соціального забезпечення»: опанування здобувачами вищої освіти теоретичних знань у сфері трудових правовідносин та відносин, тісно пов'язаних з ними, засвоєння положень трудового та соціального законодавства, а також формування практичних навиків та умінь щодо правильного тлумачення та застосування трудових та соціальних правових норм, що регулюють зазначені сфери відносин.

Основні завдання вивчення дисципліни «Трудове право та право соціального забезпечення»:

Ознайомлення здобувачів освіти з понятійно-категоріальним апаратом трудового права та права соціального забезпечення.

Підвищення рівня правової активності та свідомості здобувачів освіти.

Вироблення у здобувачів освіти навичок правового вирішення питань, що виникають у сфері трудової діяльності.

Ознайомлення студентів з нормативною базою, яка регулює суспільні відносини, що виникають в сфері трудового права та права соціального забезпечення.

Ознайомлення здобувачів освіти з основними трудовими правами працівників та роботодавця і способами їх захисту, а також з основними трудовими обов'язками сторін трудових правовідносин.

Вироблення у студентів вміння та навиків систематизувати та аналізувати вивчений матеріал.

Навчальна дисципліна спрямована на формування таких визначених освітньо-професійною програмою *загальних компетентностей*:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 8. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 9. Здатність працювати в команді.

ЗК 12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

ЗК 16. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

Навчальна дисципліна спрямована на формування визначених освітньо-професійною програмою *спеціальних компетентностей*:

СК 2. Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему.

СК 3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.

СК 7. Здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і

адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.

СК 8. Здатність застосовувати правові принципи та доктрини.

СК 11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

СК 12. Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.

СК 13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.

СК 14. Здатність до консультивання з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.

СК 15. Здатність до самостійної підготовки проєктів актів правозастосування.

СК 16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

Навчальна дисципліна спрямована на формування визначеної освітньо-професійною програмою **інтегральної компетентності**, а саме: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі правничої діяльності.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Ефективне опанування дисципліни «Трудове право та право соціального забезпечення» ґрунтується на знаннях, отриманих від вивчення таких дисциплін як «Загальна теорія права», «Цивільне право», «Адміністративне право», «Кримінальне право» та ін.

3. Результати навчання за дисципліною

РН 1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки задалегідь невідомих умов та обставин.

РН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

РН 5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.

РН 6. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.

РН 9. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.

РН 10. Вільно спілкуватись державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, із застосуванням правничої термінології.

РН 12. Доносити до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло.

РН 13. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

РН 15. Вільно використовувати для правничої діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.

РН 17. Працювати в команді, забезпечуючи виконання завдань команди.

РН 18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

PH 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

PH 20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.

PH 21. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.

PH 22. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

4. Види навчальних занять та контрольні заходи з дисципліни

Організація і проведення поточного, семестрового контролю здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до нормативної бази Університету. Дистанційні технології навчання передбачають здійснення взаємодії між учасниками освітнього процесу як асинхронно, так і синхронно в часі. Дистанційна комунікація учасників освітнього процесу здійснюється через систему управління навчанням університету платформу Moodle, відеоконференції ZOOM, Google Meet.

Види навчальних занять:

Лекція – вид навчальних занять, призначена для засвоєння теоретичного матеріалу. Лектор зобов'язаний дотримуватися робочої програми навчальної дисципліни щодо тем лекцій та їх змісту, але має право вибору щодо дискусійних потрактувань навчального матеріалу, форм і засобів доведення його до здобувачів вищої освіти.

Робочою програмою навчальної дисципліни передбачені як практичні, так і семінарські заняття.

Практичне заняття – вид навчального заняття, на якому викладач організує детальний розгляд здобувачами вищої освіти окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання здобувачем вищої освіти відповідно сформульованих завдань. Практичне заняття включає проведення попереднього контролю знань, умінь і навичок здобувачів вищої освіти, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю здобувача вищої освіти, розв'язання завдань з їх обговоренням, розв'язання контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання.

Семінарське заняття – вид навчального заняття, на якому викладач організовує дискусію за попередньо визначеними проблемами, до яких здобувачі вищої освіти готують тези виступів на підставі індивідуально виконаних завдань (рефератів, есе тощо).

На семінарському занятті викладач оцінює якість виконання здобувачами вищої освіти індивідуальних завдань, їх виступи, активність у дискусії, вміння формулювати і відстоювати свою позицію тощо.

Самостійна робота є основним засобом засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу в час, вільний від аудиторних навчальних занять. Метою СР здобувача вищої освіти є системне і послідовне засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у здобувачів вищої освіти самостійності у здобутті і поглибленні знань, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності майбутніх фахівців на світовому ринку праці.

Види самостійної роботи студентів: робота з основною та додатковою літературою, аналіз нормативно-правових актів та судової практики; самостійне вивчення матеріалу; пошук необхідної інформації в мережі Інтернет; складання процесуальних документів; перегляд відеоматеріалу за тематикою дисципліни; підготовка усного повідомлення для виступу на занятті; написання реферату; підготовка доповіді; підготовка до участі у дискусії; виконання завдань для самоконтролю.

Зміст СР здобувача вищої освіти визначається робочою програмою навчальної дисципліни, методичними матеріалами, завданнями для виконання.

Під час роботи заплановані завдання виконуються студентом під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі.

Об'єктом додаткового заохочення здобувачів за рішенням кафедри може бути виконання інших видів робіт: участь у роботі студентських наукових конференцій, підготовка та публікація результатів наукового студентського дослідження.

В Університеті передбачено можливість перезарахування результатів неформальної та/або інформальної освіти відповідно до Положення про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С.Макаренка.

Навчальним планом передбачена консультація як вид навчального заняття, на якому здобувач вищої освіти отримує відповіді від викладача на конкретні запитання або пояснення певних теоретичних положень чи аспектів їх практичного застосування.

Контрольні заходи включають поточний і підсумковий контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення навчальних занять і має на меті перевірку рівня засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу.

Поточний контроль може проводитися у формах усного, письмового або письмово-усного, експрес-контролю чи комп'ютерного тестування, колоквиуму, оцінювання виступів на практичних/семінарських заняттях, ділових чи імітаційних ігор тощо, як під час навчальних занять, так і самостійної роботи.

Підсумковий контроль відбувається у формі екзамену. Екзамен для здобувачів освіти проводиться за білетами, кожен з яких включає не менше трьох питань. Питання, що включаються до білетів добираються в межах програмних питань, що складають зміст навчальної дисципліни.

Здобувач вищої освіти може бути не допущений до семестрового контролю, якщо у встановлені графіком освітнього процесу терміни він не підтвердив опанування на мінімальному рівні результатів навчання, оцінювання яких, згідно з робочою програмою навчальної дисципліни, має відбутися під час семестру.

Студентам, які одержали під час сесії незадовільні оцінки, дозволяється ліквідувати академічну заборгованість, як правило, до початку наступного семестру. Повторне складання екзамену допускається не більше двох разів:

один раз викладачу, другий — комісії, яка створюється директором ННІ історії, права та міжнародних відносин.

5. Критерії оцінювання видів роботи для поточного контролю

Критеріями оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти є:

- для усних відповідей: повнота розкриття питання; логіка викладу; використання основної та додаткової літератури, судової практики; уміння робити порівняння та висновки;

- для виконання письмових завдань: повнота розкриття питання; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки.

- для самостійної роботи: вміння здобувачів орієнтуватися в інформаційних потоках, працювати з науковими джерелами, добирати та узагальнювати матеріали, необхідні для вирішення визначеного кола завдань, аналізувати наукові публікації за визначеною тематикою; рівень самостійної підготовки студентів із певних тем, самостійне виконання завдань.

Оцінювання результатів аудиторної роботи здійснюється за наступними критеріями:

- доповідь (виступ на задану тему) – від 1 до 4 балів;
- експрес опитування – від 1 до 3 балів;
- розв'язання кейсу, задачу – від 1 до 5 балів;
- тестування (з набору суджень вибрати вірні) – від 1 до 5 балів.

Доповідь : максимум 4 бали

Здобувач має високий рівень знань і розуміння основного матеріалу; ознайомлений із основними бібліографічними джерелами та судовою практикою, виконує необхідні дослідження, демонструє відмінне розуміння теми, проводить аналіз на високому рівні, дає чіткі, добре структуровані відповіді – *4 бали*.

Здобувач має хороший рівень знань і розуміння основного матеріалу; ознайомлений із основними бібліографічними джерелами, судовою практикою, показує добре розуміння теми та може відповідати на запитання як викладача, так і студентів – *3 бали*.

Здобувач має базові знання та розуміння основного матеріалу; частково ознайомлений із основними бібліографічними джерелами, показує базове розуміння питань, що стосуються курсу, може відповідати на запитання як викладача, так і студентів – *2 бали*.

Здобувач демонструє обмежені знання з проблематики навчальної дисципліни, дає відповіді на запитання як викладача, так і студентів з теми – *1 бал*.

Експрес-опитування: максимум 3 бали

Здобувач правильно вживає правничу термінологію; провів збір та інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел, у тому числі і судову практику та надав повну, обґрунтовану відповідь з коротким висновком щодо окремої проблеми з достатньою аргументацією – *3 бали*.

Здобувач загалом правильно вживає правничу термінологію, проте є неточності у вживанні; провів збір та інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел, однак надав неповну відповідь з коротким висновком щодо окремої

проблеми, який містить окремі неточності; є поодинокі недоліки у послідовності викладу матеріалу – 2 бали.

Здобувач допускає помилки у вживанні правничої термінології; провів збір та неповний аналіз матеріалів та надав фрагментарну відповідь з коротким висновком щодо окремої проблеми, який містить окремі неточності; наявні недоліки у послідовності викладу матеріалу – 1 бал.

Розв’язання кейса (задачі): максимум 5 балів

Здобувач вірно застосовує набуті знання для аналізу практичних проблем та у різних правових ситуаціях, виокремлює юридично значущі факти, формулює обґрунтовані правові висновки; правильно вживає правничу термінологію – 5 балів.

Здобувач вірно застосовує набуті знання для аналізу практичних проблем та у різних правових ситуаціях, виокремлює юридично значущі факти, формулює обґрунтовані правові висновки; є окремі помилки у використанні правничої термінології – 3-4 бали.

Наявні помилки у застосуванні здобувачем набутих знань для аналізу практичних проблем та у різних правових ситуаціях; здобувач частково виокремлює юридично значущі факти, не формулює обґрунтовані правові висновки; є істотні помилки у використанні правничої термінології – 1-2 бали.

Тестування: максимум 5 балів

Форми тестів:

Вибір однієї правильної відповіді – максимум 1 бал, якщо здобувач обрав вірну відповідь, 0 балів – якщо неправильну.

Встановлення відповідності – максимум 2 бали, якщо здобувач встановив всі відповідності вірно; якщо здобувачем не встановлено всі відповідності вірно – 0,5 бали за кожен вірно встановлену відповідність;

Встановлення правильної послідовності – максимум 3 бали, якщо здобувач встановив правильно всю послідовність, якщо здобувачем не встановлено всю послідовність правильно – 0,5 бали за кожен вірно встановлену послідовність.

5.1. Розподіл балів

Теми												Разом	Екзамен	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12			
Поточний контроль												50	25	100
4	4	4	5	5	4	3	5	3	5	4	4			
Контроль самостійної роботи												25	25	100
2	2	2	2	2	3	2	2	2	2	2	2			

5.2. Питання для підсумкового контролю

1. Конституційне закріплення права на працю. Гарантії реалізації.
2. Поняття та предмет трудового права.
3. Особливості методу трудового права.
4. Джерела трудового права: поняття та види.
5. Загальне та спеціальне законодавство про працю.
6. Значення рішень Конституційного Суду України, постанов Пленуму Верховного Суду України в регулюванні трудових відносин.
7. Поняття і класифікація суб'єктів трудового права. Їх правовий статус.
8. Поняття та ознаки трудових правовідносин.
9. Види трудових правовідносин.
10. Профспілки як суб'єкт у сфері соціально-трудова відносин.
11. Договірне регулювання соціально-трудова відносин.
12. Право громадян на працю. Закріплення в національному законодавстві та міжнародних правових актах.
13. Поняття трудового договору. Відмінність від цивільно-правових угод, пов'язаних з працею.
14. Трудовий договір: поняття та умови, встановлені законодавством, угодою сторін.
15. Істотні умови праці: їх поняття, порядок зміни і правові наслідки.
16. Правове значення випробування при прийнятті на роботу.
17. Контракт як особлива форма трудового договору. Сфера його застосування.
18. Гарантії трудових прав працівників при укладенні, зміні та припиненні трудового договору.
19. Сумісництво та його відмінності від суміщення професій та заміни тимчасово відсутнього працівника.
20. Правове регулювання праці сезонних та тимчасових працівників.
21. Переведення: поняття та види.
22. Переміщення: поняття та відмінності від переведення на іншу роботу.
23. Розірвання трудового договору з ініціативи працівника.
24. Припинення трудового договору.
25. Розірвання трудового договору з ініціативи осіб, які не є стороною трудового договору.
26. Розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу з підстав, пов'язаних з винними діями працівника.
27. Розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу з підстав, не пов'язаних з винними діями працівника.
28. Розірвання трудового договору у разі змін в організації виробництва і праці.
29. Додаткові підстави розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу з окремими категоріями працівників за певних умов.
30. Відсторонення: поняття та відмінності від розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу.

31. Порядок надання профспілковим органом попередньої згоди на розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу.
32. Трудова книжка працівника: зміст та порядок її оформлення.
33. Розрахунок у разі звільненні. Відповідальність власника за порушення строків.
34. Робочий час: поняття та види.
35. Правове регулювання службових відряджень.
36. Відпустки: поняття, види, порядок надання.
37. Відпустка без збереження заробітної плати, що надається працівникові в обов'язковому порядку.
38. Правове регулювання оплата праці.
39. Поняття заробітної плати.
40. Методи регулювання заробітної плати.
41. Гарантії та компенсації у разі переїзду на роботу в іншу місцевість.
42. Дисципліна праці та правові засоби її забезпечення.
43. Порядок застосування стягнення за порушення трудової дисципліни. Оскарження.
44. Особливості притягнення до дисциплінарної відповідальності.
45. Матеріальна відповідальності працівників: підстави та умови.
46. Повна матеріальна відповідальність на підставі договору працівника з власником.
47. Індивідуальна та колективна матеріальна відповідальність.
48. Поняття та правове регулювання охорони праці.
49. Здійснення державного нагляду за охороною праці на підприємствах, в установах, організаціях.
50. Пільги для працівників, які поєднують роботу з навчанням.
51. Поняття та види трудових спорів.
52. Порядок розгляду індивідуальних трудових спорів..
53. Колективні трудові спори: предмет, сторони, момент виникнення.
54. Порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів).
55. Страйк і порядок його проведення. Відповідальність за незаконний страйк.
56. Праця жінок: особливості правового регулювання.
57. Праця неповнолітніх: особливості правового регулювання.
58. Конституційні засади права соціального забезпечення в Україні.
59. Поняття та види джерел права соціального забезпечення.
60. Система пенсійного забезпечення в Україні.
61. Система недержавного пенсійного забезпечення.
62. Види загальнообов'язкового державного соціального страхування в Україні.
63. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням.
64. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття.

65. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності.
66. Соціальне обслуговування як форма соціального забезпечення.
67. Прожитковий мінімум та інші державні соціальні стандарти.
68. Види пенсійних виплат і соціальних послуг відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».
69. Поняття пенсій. Класифікація.
70. Пенсійний фонд України та його функції.
71. Пенсії за вислугу років: суб'єкти, умови, порядок призначення.
72. Пенсії за вислугу років державним службовцям, суддям, працівникам прокуратури.
73. Поняття людей з обмеженими можливостями.
74. Пенсії у разі втрати годувальника відповідно до Закону «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».
75. Порядок призначення та виплати пенсій.
76. Порядок і умови перерахунку пенсій.
77. Види соціальних послуг і порядок їх надання.
78. Види та загальна характеристика державних допомог.

5.3. Шкала оцінювання підсумкового контролю: національна та ЄКТС

<i>За шкалою ЄКТС</i>	<i>За 100-бальною шкалою</i>	<i>За національною шкалою (форма контролю – екзамен)</i>	<i>Пояснення</i>
A	90-100	відмінно	Кредити зараховано. Контрольні заходи виконані лише з незначною кількістю помилок
B	82-89	добре	Кредити зараховано. Контрольні заходи виконані вище середнього рівня з кількома помилками.
C	74-81		Кредити зараховано. Контрольні заходи виконані правильно з незначною кількістю суттєвих помилок.
D	64-73	задовільно	Кредити зараховано. Контрольні заходи виконані нижче середнього рівня, але зі значною кількістю помилок.
E	60-63		Кредити зараховано. Виконання контрольних заходів задовольняє мінімальним критеріям.
FX	35-59	незадовільно з можливістю	Кредити не зараховано. Здобувачу надається можливість

		повторного складання	скласти визначені контрольні заходи для поліпшення підсумкової оцінки
F	1-34	незадовільно з повторним вивченням курсу	Кредити не зараховано. Здобувач повинен повторно освоювати навчальний матеріал дисципліни

6. Програма навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни «Трудове право та право соціального забезпечення» складається з 12 тем:

1. Трудове право як галузь права України.
2. Колективний договір.
3. Трудовий договір.
4. Припинення трудового договору.
5. Правове регулювання робочого часу та часу відпочинку.
6. Оплата праці та юридична відповідальність за трудовим правом.
7. Правове регулювання охорони праці.
8. Трудові конфлікти та порядок їх вирішення.
9. Правова організація зайнятості та працевлаштування.
10. Соціальне обслуговування і пільги в системі соціального забезпечення.
11. Соціальні допомоги: у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю, по безробіттю, у зв'язку з материнством, батьківством і дитинством, інші соціальні допомоги.
12. Пенсійне забезпечення: за віком, по інвалідності, у зв'язку з втратою годувальника, за вислугою років, соціальна пенсія.

7. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

7.1. Тематичні розділи

Тема 1. Трудове право як галузь права України.

Поняття трудового права. Предмет і метод правового регулювання. Принципи трудового права. Функції трудового права. Джерела трудового права. Система трудового права як галузі права. Сфера дії норм трудового права. Характеристика трудового законодавства. Трудові правовідносини. Суб'єкти трудових правовідносин.

Тема 2. Колективний договір.

Поняття колективного договору та його роль у забезпеченні трудових відносин. Сторони колективного договору та сфера його укладення. Зміст і структура колективного договору. Чинність колективного договору в часі і просторі. Порядок укладення і підписання колективного договору. Контроль за виконанням колективного договору та відповідальність за його порушення і невиконання.

Тема 3. Трудовий договір.

Поняття і сторони трудового договору. Види трудового договору. Контракт як особлива форма трудового договору. Порядок укладення трудового договору. Випробування при прийнятті на роботу. Переведення працівників. Зміна істотних умов праці. Переміщення.

Тема 4. Припинення трудового договору.

Правові підстави припинення трудового договору. Розірвання трудового договору з ініціативи працівника. Участь профспілок у розірванні трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу. Розірвання трудового договору у зв'язку зі змінами в організації виробництва і праці у тому числі ліквідації, реорганізації, банкрутства або перепрофілювання підприємства, установи, організації, скорочення чисельності або штату працівників. Розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу. Додаткові підстави для розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу з окремими категоріями працюючих за певних умов. Правове регулювання процесу відсторонення працівника від роботи. Оформлення звільнення, виплата вихідної допомоги. Трудові книжки працівників.

Тема 5. Правове регулювання робочого часу та часу відпочинку.

Робочий час та його види. Режим робочого часу. Порядок встановлення та обмеження щодо нічних та надурочних робіт. Поняття і види часу відпочинку: перерви, вихідні, святкові та неробочі дні. Поняття, види та тривалість відпусток. Порядок надання та оплати відпусток.

Тема 6. Оплата праці та юридична відповідальність за трудовим правом.

Правове регулювання оплати праці. Види регулювання оплати праці. Юридична відповідальність за трудовим правом України: загальна характеристика та підстави. Трудова дисципліна, порядок застосування заохочень і стягнень. Матеріальна відповідальність працівників: види і порядок застосування.

Тема 7. Правове регулювання охорони праці.

Охорона праці та її правове забезпечення. Загальні гарантії прав працівників на охорону праці. Особливості правового регулювання праці жінок. Особливості правового регулювання праці молоді. Організація охорони праці на підприємствах, в установах, організаціях.

Тема 8. Трудові конфлікти та порядок їх вирішення.

Поняття, класифікація трудових спорів та органи, що їх розглядають. Розгляд трудових спорів у комісіях з трудових спорів (КТС). Розгляд трудових спорів у місцевих судах. Поновлення на роботі та оплата за вимушений прогул. Порядок вирішення колективних трудових спорів. Правове регулювання проведення страйків.

Тема 9. Правова організація зайнятості та працевлаштування.

Правове регулювання забезпечення залучення громадян України у сферу трудової діяльності. Гарантії права на працю. Інститут працевлаштування та забезпечення зайнятості. Правовий статус безробітного. Обов'язки осіб, які шукають роботу, та безробітних. Порядок виплати допомоги з безробіття.

Тема 10. Соціальне обслуговування і пільги в системі соціального забезпечення.

Поняття та характеристика соціального обслуговування. Реабілітація, освіта й забезпечення зайнятості людей з обмеженими можливостями. Соціальне обслуговування в домашніх умовах та в спеціальних установах. Соціальне обслуговування дітей. Оплата соціального обслуговування в спеціальних установах для дітей. Порядок оплати соціального обслуговування. Коло суб'єктів, які користуються безплатним соціальним обслуговуванням. Соціальні пільги, їх принципова відмінність від соціального обслуговування. Класифікація соціальних пільг. Незахищені категорії громадян, які користуються соціальними пільгами.

Тема 11. Соціальні допомоги: у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю, по безробіттю, у зв'язку з материнством, батьківством і дитинством, інші соціальні допомоги.

Поняття та види допомоги із соціального забезпечення. Відмінність соціальних допомоги від інших виплат соціального забезпечення. Класифікація соціальної допомоги, порядок призначення і визначення її розміру. Категорії громадян, які мають право на отримання допомоги у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю. Правові підстави виплати допомоги у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю та її розміри. Категорії громадян, які мають право на отримання допомоги по безробіттю. Поняття допомоги по безробіттю, її розміри та порядок нарахування. Соціальне забезпечення та допомога у зв'язку з вагітністю і пологами. Одноразова допомога в разі народження дитини, її розмір, порядок призначення й виплати. Допомога по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку. Допомога на дітей, щодо яких встановлено опіку чи піклування. Інші види допомоги сім'ям з дітьми. Соціальна допомога військовослужбовцям та членам їх сімей. Види одноразової соціальної допомоги.

Тема 12. Пенсійне забезпечення: за віком, по інвалідності, у зв'язку з втратою годувальника, за вислугою років, соціальна пенсія.

Поняття пенсії. Класифікація пенсій. Місце пенсійного забезпечення в системі загальнообов'язкового державного страхування. Поняття недержавного пенсійного забезпечення: порядок, умови. Поняття пенсії за віком. Особливості пенсії за віком, її види. Пенсія за віком на загальних підставах. Пенсія за віком у зв'язку з особливими умовами праці. Поняття пенсії з інвалідності. Пенсія у зв'язку з втратою годувальника на загальних підставах. Пенсія за вислугу років: умови її призначення.

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		лекції	практичні	консультації	Самостійна робота
Тема 1. Трудове право як галузь права України	8	2	2		4
Тема 2. Колективний договір	18	4	4		10
Тема 3. Трудовий договір	16	2	4		10
Тема 4. Припинення трудового договору	18	4	4		10
Тема 5. Правове регулювання робочого часу та часу відпочинку	16	2	2	2	10
Тема 6. Оплата праці та юридична відповідальність за трудовим правом	12	2	2		8
Тема 7. Правове регулювання охорони праці	14	2	4		8
Тема 8. Трудові конфлікти та порядок їх вирішення	14	2	2		10
Тема 9. Правова організація зайнятості та працевлаштування	16	2	4		10
Тема 10. Соціальне обслуговування і пільги в системі соціального забезпечення	14	2	2		10
Тема 11. Соціальні допомоги: у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю, по безробіттю, у зв'язку з материнством, батьківством і дитинством, інші соціальні допомоги	18	2	4	2	10
Тема 12. Пенсійне забезпечення: за віком, по інвалідності, у зв'язку з втратою годувальника, за вислугою років, соціальна пенсія	16	4	2		10
Усього годин	180	30	36	4	110

7.3. Теми практичних занять

Назва теми	Кількість годин
Тема 1. Трудове право як галузь права України.	2
Тема 2. Колективний договір.	4
Тема 3. Трудовий договір.	4
Тема 4. Припинення трудового договору.	4
Тема 5. Правове регулювання робочого часу та часу відпочинку.	2
Тема 6. Оплата праці та юридична відповідальність за трудовим правом.	2
Тема 7. Правове регулювання охорони праці.	4
Тема 8. Трудові конфлікти та порядок їх вирішення.	2

Тема 9. Правова організація зайнятості та працевлаштування.	4
Тема 10. Соціальне обслуговування і пільги в системі соціального забезпечення.	2
Тема 11. Соціальні допомоги: у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю, по безробіттю, у зв'язку з материнством, батьківством і дитинством, інші соціальні допомоги.	4
Тема 12. Пенсійне забезпечення: за віком, по інвалідності, у зв'язку з втратою годувальника, за вислугою років, соціальна пенсія.	2
Усього	36

7.4. Можливі види самостійної роботи студентів:

- робота з основною та додатковою літературою, аналіз нормативно-правових актів та судової практики;
- самостійне вивчення матеріалу;
- самостійний пошук необхідної інформації в мережі Інтернет;
- складання процесуальних документів;
- перегляд відеоматеріалу за тематикою дисципліни;
- підготовка до підсумкової атестації;
- підготовка усного повідомлення для виступу на занятті;
- написання реферату;
- підготовка доповіді;
- підготовка до участі у дискусії;
- виконання завдань для самоконтролю.

Теми індивідуальних проєктів

1. Сфера поширення трудового права.
2. Теоретичні аспекти змісту предмету трудового права.
3. Функції трудового права України.
4. Система трудового права України.
5. Диференціація і єдність норм трудового права.
6. Міжнародно-правові акти як джерела трудового права.
7. Трудова правосуб'єктність роботодавців.
8. Правове становище трудового колективу як суб'єкта трудових відносин і їх роль у сфері праці.
9. Правові аспекти виникнення трудових та цивільних правовідносин за участю неповнолітніх.
10. Поняття і правове забезпечення зайнятості населення.
11. Поняття та правовий статус безробітного.
12. Працевлаштування іноземців та осіб без громадянства в Україні та громадян України за кордоном.
13. Трудовий договір і Трудова угода – співвідношення.
14. Правове значення умов трудового договору.
15. Правове регулювання обчислення заробітної плати.
16. Правове значення дисциплінарних стягнень.

17. Матеріальна відповідальність у трудовому праві: поняття, особливості, види.
18. Правовий статус органів по нагляду і контролю за охороною праці.
19. Правові проблеми відповідальності за порушення норм і правил з охорони праці.
20. Специфіка охорони праці жінок і молоді.

8. Методичне забезпечення дисципліни

Оснoву комплексу методичного забезпечення навчальної дисципліни «Трудове право та право соціального забезпечення» складають:

- робоча програма навчальної дисципліни;
- плани семінарських занять та методичні рекомендації до них;
- завдання для самостійної роботи з рекомендаціями;
- індивідуальні завдання;
- тестові завдання;
- питання для підготовки до екзамену;
- рекомендовані джерела.

9. Матеріально-технічне забезпечення дисципліни

- ноутбук;
- мультимедійний проектор;
- доступ до мережі Інтернет;
- доступ до репозитарію та електронного каталогу наукової бібліотеки університету.

10. Рекомендовані джерела інформації

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254 к/96-ВР. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 27.08.2024).
2. Кодекс законів про працю України: Закон України від 10.12.1971 р. № 322-VIII. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення 27.08.2024).
3. Ціль 5. Забезпечення гендерної рівності, розширення прав і можливостей усіх жінок та дівчаток. URL: <https://business.diiia.gov.ua/handbook/sustainable-development-goals/cil-5-zabezpecenna-gendernoi-rivnosti-rozsirennja-prav-i-mozlivostej-usih-zinok-ta-divcatok> (дата звернення: 27.08.2024).
4. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок : Конвенція Організації Об'єднаних Націй від 18 грудня 1979 р. № 995_207. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207#Text (дата звернення: 27.08.2024).

5. Конвенція про рівне винагородження чоловіків і жінок за працю рівної цінності: Конвенція Міжнародної організації праці від 29 червня 1951 р. № 100. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_002#Text (дата звернення: 27.08.2024).
6. Конвенція про дискримінацію в галузі праці та занять: Конвенція Міжнародної організації праці від 25 червня 1958 р. № 111. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_161#Text (дата звернення: 27.08.2024).
7. Конвенція про рівне ставлення й рівні можливості для трудящих чоловіків і жінок: трудящі із сімейними обов'язками: Конвенція Міжнародної організації праці від 23 червня 1981 р. № 156. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_010#Text
8. Про зовнішню трудову міграцію : Закон України від 5 листопада 2015 р. № 761-VIII. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/761-19#Text>
9. Про зайнятість населення: Закон України від 5 липня 2012 р. № 5067-VI. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text>
10. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту прав трудових мігрантів та боротьби з шахрайством у працевлаштуванні за кордоном: Закон України від 20 березня 2023 р. № 2982-IX. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2982-20#Text>
11. Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану: Закон України від 15 березня 2022 р. № 2136-IX. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20#Text>
12. Про схвалення Національної стратегії подолання гендерного розриву в оплаті праці на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації на 2023 – 2025 роки : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 вересня 2023 р. № 815-р. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/815-2023-%D1%80#Text>

Література:

1. Величко Л. Ю. Медіація при вирішенні індивідуальних трудових спорів в Україні: реалії та перспективи : монографія / Л. Ю. Величко, Д. В. Гринь, О. М. Ярошенко ; за заг. ред. О. М. Ярошенка ; М-во освіти і науки України ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2024. 232 с.
2. Венедіктов С. В. Трудове право України: підручник / С. В. Венедіктов. Київ: «Видавництво Людмила», 2021. 216 с.
3. Зміст конституційного права громадян на належні, безпечні і здорові умови праці в сучасних умовах: теоретико-прикладний нарис :

- монографія / [І. А. Встухова, О. Є. Луценко, Л. Ю. Малюгата ін.] ; за заг. ред. О. М. Ярошенка ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. [2-ге вид., випр. і допов.]. Харків : Право, 2024. 240 с.
4. Інноваційні форми організації праці в умовах діджиталізації економіки України: теоретико-прикладний нарис: монографія / О. М. Ярошенко, О. Г. Серета, Л. Ю. Малюга, О. Є. Луценко, О. В. Таможанський; за заг. ред. проф. О. М. Ярошенка. Харків : Юрайт, 2023. 240 с.
  5. Іншин М.І., Костюк В.Л. Трудове право України: підручник. Київ: Юрінком Інтер. 2020. 600 с.
  6. Кайда Н.Я. Концептуальні засади адаптації трудового законодавства України до законодавства ЄС. Київ: Центр учбової літератури. 2021. 360 с.
  7. Катренко Л.А., Кіт Ю.В., Пістун І.П. Охорона праці: навчальний посібник. Університетська книга. 2023. 540 с.
  8. Корнєєв Ю. В. Трудове право України: Навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 112 с.
  9. Основні напрямки європеїзації правового регулювання оплати праці в Україні: монографія / О. М. Ярошенко, О. Є. Луценко, Л. Ю. Малюга, Ю. І. Марченко, А. М. Слюсар; за заг. ред. проф. О. М. Ярошенка. Харків : Юрайт, 2022. 296 с.
  10. Підстави припинення трудового контракту: теоретико-прикладний дискурс : монографія / О. М. Ярошенко, Н. О. Мельничук, О. Г. Серета, О. Є. Луценко, В. В. Гребенюк, О. О. Конопельцева; за заг. ред. проф. О. М. Ярошенка. Харків : Юрайт, 2024. 224 с.
  11. Професійна відповідальність правника : підручник / за ред. за ред. О. М. Ярошенка. Харків : Право, 2024. 224 с.
  12. Серіков Я.О., Халмурадов Б., Сінгаєвський О.М. Основи охорони праці. Київ: Центр учбової літератури. 2024. 250 с.
  13. Справедливе грошове забезпечення як основна форма соціального захисту військовослужбовців України: монографія / Ярошенко О. М., Серета О. Г., Яковлева Г. О., Луценко О. Є. Яригіна Є. П.; за заг. ред. проф. О. М. Ярошенка. Харків : Юрайт, 2022. 352 с.
  14. Трудове право : підручник / [О. М. Ярошенко, С. М. Прилипко, А.М. Слюсар та ін.] ; за заг. ред. О.М. Ярошенка. 3-тє вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2021. 544 с.
  15. Трудове право України: підручник / за ред. проф. О. М. Ярошенко. Харків: Вид-во 2022. 376 с.
  16. Трудові відносини в період воєнного стану в Україні / за ред. С. Петкова. 2022. Київ: Професіонал. 422 с.
  17. Безденежна Д. Особливості організаційно – правової діяльності державної служби зайнятості під час воєнного стану. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право»*. 2023. № 35. С. 157–165. DOI: <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2023-35-17>

- 18.Бліщук К. М. Соціальне партнерство у сфері соціального захисту. *Електронне наукове видання Публічне адміністрування та національна безпека*. 2024. № 2. DOI: <https://doi.org/10.25313/2617-572X-2024-2-9679>
- 19.Бортник С. М. Єдність і диференціація тривалості щорічної основної відпустки в Україні. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2023. № 102 (3 (Part 1), С. 61–69. DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2023.3.05>.
- 20.Буряк В.Я., Бук М.О. Стандарти реалізації права на пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби у рішеннях Конституційного Суду України. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2024. Вип. 85. Ч.2. С. 79–87. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.85.2.11>
- 21.Венедіктов В. С., Мельник, К. Ю. Централізоване і локальне правове регулювання трудових відносин: проблеми співвідношення та розвитку. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2023. 101(2 (Part 1), с. 52–66. DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2023.2.05>.
- 22.Віхляєв М. Ю. Проблематика звільнення з публічної служби в контексті дисциплінарної відповідальності публічних службовців. *Право та суспільство*. 2024. № 2. С. 476–481. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.2.67>
- 23.Галузінський Н. О. Відшкодування моральної шкоди у праві соціального забезпечення. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2024. Вип. 85. Ч.2 С. 96–101. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.85.2.13>
- 24.Грень Т. Я. Організаційний механізм забезпечення політики соціального захисту та проблеми його реалізації на регіональному рівні. *Електронне наукове видання «Публічне адміністрування та національна безпека»*. 2024. №2. DOI: <https://doi.org/10.25313/2617-572X-2024-2-9680>
- 25.Дегтярєва О. М. Окремі аспекти проведення експертних досліджень стосовно нарахування та виплати заробітної плати. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: «Юридичні науки». 2022. № 9. DOI: <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2022-9-8238>
- 26.Досін Б. В. Застосування механізмів соціального діалогу під час альтернативних способів вирішення трудових спорів. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2024. Вип. 85. Ч.2. С. 102–108. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.85.2.14>
- 27.Кравченко І. М. Поняття і структурні елементи системи особистих немайнових прав працівників. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2023. 102 (3 (Part 2), С. 54–68. DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2023.3.28>.
- 28.Кулачок-Тітова Л., Пахомова І. Правове регулювання протидії дискримінації та мобінгу в сфері праці. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Серія «Право». 2023. № 35. С. 138–148. DOI: <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2023-35-15>
- 29.Кулачок-Тітова Л., Пахомова І. Забезпечення зайнятості населення: міжнародно-правові стандарти та національний досвід. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Серія

- «Право». 2023. № 36. С. 122–134. DOI: <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2023-36-14>
30. Матвеева А. В., Переродова А. О. Трудові права громадян України за кордоном: особливості правового регулювання та захисту. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: «Юридичні науки». 2022. № 12. DOI: <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2022-12-8472>
31. Машковська Л. В., Коваленко-Чукіна І. Г. Сучасні дослідження проблем захисту трудових прав працівників. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: «Юридичні науки». 2024. № 8. DOI: <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2024-8-10186>
32. Мигаль Р. В., Мазур Ю. М., Працювятий Б. Р., Кузик Д. О., Захарчук І. В., Любчинський В. І., Мельник Д. В. Особливості організації роботи юридичної служби на підприємстві. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: «Юридичні науки». 2024. № 3. DOI: <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2024-3-9733>
33. Назаренко, І. В. і Мельник, К. Ю. Проблеми юридичних гарантій прав працівників у сфері робочого часу, часу відпочинку й оплати праці в умовах воєнного стану. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*/ 2023. №102(3 (Part 1), С. 70–80. DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2023.3.06>.
34. Омельченко А.В. Соціальні та трудові права осіб, що отримали тимчасовий захист або статус біженця за кордоном. *Наукові записки*. Серія: Право. 2023. Вип. 14. С. 40–44. URL: <https://pravo.cusu.edu.ua/index.php/pravo/article/view/251/253>
35. Павловська Л.В. Реалізація права на працю через визначення трудової функції працівника. *Право і суспільство*. 2024. № 3. С. 157–161. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.3.24>
36. Подопригора В. В. Поняття та ознаки механізмів соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах. *Право і суспільство*. 2023. № 4. С.173–178. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2023.4.25>
37. Свічкарьова Я. В., Зав'ялов Є. В. Щодо призупинення дії трудового договору під час воєнного стану. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: «Юридичні науки». 2022. № 6. DOI: <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2022-6-8082>
38. Свічкарьова Я.В. Деякі питання гендерної рівності у сфері трудових відносин. *Наукові записки*. Серія: Право. 2023. № 15. С. 30–35. URL: <https://pravo.cusu.edu.ua/index.php/pravo/article/view/326/331> (дата звернення: 27.08.2024)
39. Свічкарьова Я. В., Зав'ялов Є. В. Деякі питання спрощеного режиму регулювання трудових відносин. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: «Юридичні науки». 2022. № 10. DOI: <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2022-10-8350>
40. Сокурєнко О.А. Організаційно-правові засади та проблеми реалізації пенсійної реформи. *Наукові записки*. Серія: Право. 2023. № 14. С. 243–

246. URL: <https://pravo.cusu.edu.ua/index.php/pravo/article/view/298/300> (дата звернення: 27.08.2024).
41. Старченко А. Ю. Медіація як альтернативний спосіб врегулювання трудових спорів. *Міжнародний науковий журнал Інтернаука*. Серія: Юридичні науки. 2022. № 7. DOI: <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2022-7-8171>
42. Ступакова І.Г. Забезпечення права працівника на захист трудових прав, свобод і законних інтересів в індивідуальному порядку. *Право і суспільство*. 2023. № 6. С. 160–165.
43. Черноус О. В. Актуальні проблеми регулювання обліку трудової діяльності працівника. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2022. № 99 (4), С. 121-129. DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2022.4.10>.
44. Черноус С. М., Тищенко О. В. Проблеми правового регулювання призупинення та зупинення дії положень колективних угод та договорів в умовах воєнного стану та післявоєнний час. *Право і суспільство*. 2023. № 4. С. 179–188. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2023.4.26>
45. Шлапко Т.В., Кисельова О.І. Правові питання підвищення якості реформування правового регулювання трудових відносин у процесі євроінтеграції. *Наукові записки*. Серія: Право. 2023. № 14. С. 45-49. URL: <https://pravo.cusu.edu.ua/index.php/pravo/article/view/252/254> (дата звернення: 27.08.2024).
46. Хабарова Т. Гендерна рівність та справедливість в трудовому праві. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Серія «Право», 2023. № 36. С. 135-140. DOI: <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2023-36-15>
47. Цесарський Ф. А. Особливості дистанційної роботи в умовах воєнного стану: правовий аспект. *Міжнародний науковий журнал Інтернаука*. Серія: Юридичні науки. 2024. № 1. DOI: <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2024-1-9598>
48. Ярощук О. В. Поняття та сутність явища мобінгу в Україні. *Право і суспільство*. 2024. № 2. С. 381–386. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.2.53>
49. World Economic Forum. Global Gender Gap Report. 2023. URL: https://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2023.pdf